

Innholdsfortegnelse AGARICA 2011 vol. 30.

Jan Vesterholt (1954-2011). Agarica vol. 30: 2.

Checklist of polyporoid fungi in Norway, Sweden, Finland and Denmark, with scientific and vernacular names.

Tom H. Hofton. Agarica vol. 30: 3-45.

XIX Nordisk mykologiske kongress NMC XIX i Steinkjer 2009. Agarica vol. 30: 46.

Jordtunger (Geoglossaceae) i Sunnhordland, Vest Norge – økologiske observasjoner og oversikt over nyfunn og utbredelse.

Per Fadnes. Agarica vol. 30: 47-62.

David Boertmann: The genus *Hygrocybe*, 2nd revised edition. Fungi of Northern Europe vol. 1. Agarica vol. 30: 63-65.

Storsporet grønnbeger og småsporet grønnbeger i Norge, forskjeller og likheter.

Anna-Elise Torkelsen. Agarica vol. 30: 67-72.

Første funn av et grønnbeger (*Chlorociboria* sp.) på bregne i Norge.

Jon-Otto Aarnæs. Agarica vol. 30: 73-75.

Report from Entoloma-workshop in Hattfjelldal – Grane, Norway autumn 2010.

Agarica vol. 30: 76.

***Ophiognomonina rosae* (Ascomycota) new to Norway.**

Geir Mathiassen and Alfred Granmo. Agarica vol. 30: 77-80.

En liten sekksporesopp, *Hymenoscyphus pseudoalbidus*, truer aska i Europa.

Halvor Solheim, Volkmar Timmermann, Isabella Børja og Ari M. Hietala. Agarica vol. 30: 81-88.

Fagerbolle *Caloscypha fulgens* med kronår i Norge i 2010 og hvordan registreringsverktøyet artsobservasjoner.no fanget opp dette.

Even Woldstad Hanssen. Agarica vol. 30: 89-96.

***Pachyella hydrophila* (Pezizales) – the first finding in Europe.**

Roy Kristiansen. Agarica vol. 30: 97-102.

Three new agarics in Norway.

Gro Gulden. Agarica vol. 30: 103-109.

Svensk Mykologisk Tidskrift. Agarica vol. 30: 110.

Kalkskog – viktige hotspot-habitater for rødlistearter av sopp.

Tor Erik Brandrud. Agarica vol. 30: 111-123.

Hofton TH, 2011. Checklist of polyporoid fungi in Norway, Sweden, Finland and Denmark, with scientific and vernacular names. Agarica 2011, vol. 30: 3-45.

Sammendrag

En sjekklister for poresopp (“kjuker”) i hvert av de fire nordiske land (Norge, Sverige, Finland, Danmark), samt artenes gjeldende navn på norsk, svensk, finsk og dansk, er utarbeidet. Nomenklaturen er basert på dagens kunnskap i de nordiske land. Totalt er det med sikkerhet kjent 274 arter poresopp fra det nordiske området, samt usikre funn av *Daedaleopsis tricolor* (Finland), *Ganoderma valesiacum* (Sverige) og *Polyporus admirabilis* (Norge, Sverige). Tre arter er kun kjent fra fremmede treslag/substrater (*Ganoderma valesiacum*, *Oxyporus philadelphia*, *Phellinus laricis*).

I Norge er 234 arter sikkert dokumentert, i Sverige 245, i Finland 236, og i Danmark 169 arter. Av disse er 1 art i Norge (*Oxyporus philadelphia*), 1 art i Sverige (*Ganoderma valesiacum*) (usikker forekomst) og 1 art i Finland (*Phellinus laricis*) kun påvist på fremmede treslag, og 5 arter i Danmark (*Fibroporia vaillantii*, *Fomitopsis rosea*, *Perenniporia narymica*, *Phellinus nigrolimitatus*, *Rhodonina placenta*) kun på importert tømmer eller inne i bygninger. I Danmark er i tillegg flere arter bare funnet på gran, som ble introdusert til landet for lenge siden, og vedlevende arter tilknyttet gran synes å være nyetablert i landet.

I tillegg er følgende arter rapportert men mangelfullt dokumentert, og deres forekomst i de respektive land bør inntil videre betraktes som ikke verifisert: 6 arter i Norge (*Erastia salmonicolor*, *Gloeophyllum trabeum*, *Inonotus dryophilus*, *Inonotus ulmicola*, *Polyporus*

admirabilis, *Postia lowei*), 7 arter i Sverige (*Ganoderma valesiacum*, *Gloeophyllum trabeum*, *Polyporus admirabilis*, *Postia rancida*, *Skeletocutis albocremaea*, *S. alutacea*, *Trametes velutina*), 1 art i Finland (*Daedaleopsis tricolor*) og 9 arter i Danmark (*Albatrellus confluens*, *Antrodia macra*, *Ceriporiopsis resinascens*, *Postia simanii*, *Rigidoporus undatus*, *Sidera lenis*, *Skeletocutis alutacea*, *S. biguttulata*, *S. subincarnata*).

Abstract

A checklist of polyporoid fungi (“polypores”) for each of the four Nordic countries (Norway, Sweden, Finland, Denmark), as well as current vernacular names, is compiled. The nomenclature is based on current knowledge in the Nordic area. In all, 274 polypore species are with certainty known from the area, in addition to uncertain reports of *Daedaleopsis tricolor* (Finland), *Ganoderma valesiacum* (Sweden) and *Polyporus admirabilis* (Norway, Sweden).

Three species are known only from non-native substrates (*Ganoderma valesiacum*, *Oxyporus philadelphi*, *Phellinus laricis*).

In Norway 234 species are documented, in Sweden 245, in Finland 236, and in Denmark 169 species. Of these, 1 species in Norway (*Oxyporus philadelphi*), 1 species in Sweden (*Ganoderma valesiacum*) (occurrence not verified) and 1 species in Finland (*Phellinus laricis*) have been found only on non-native substrates, and 5 species in Denmark (*Fibroporia vaillantii*, *Fomitopsis rosea*, *Perenniporia narymica*, *Phellinus nigrolimitatus*, *Rhodonia placenta*) only on imported timber or inside buildings. In Denmark several species are known only on wood of the non-native *Picea*, introduced long ago, and wood-inhabiting spruce-dwelling species seem generally to be newly established in the country.

In addition, the following species are reported but the documentation is uncertain and their occurrence in the respective country should, for now, be considered not verified: 6 species in Norway (*Erastia salmonicolor*, *Gloeophyllum trabeum*, *Inonotus dryophilus*, *Inonotus ulmicola*, *Polyporus admirabilis*, *Postia lowei*), 7 species in Sweden (*Ganoderma valesiacum*, *Gloeophyllum trabeum*, *Polyporus admirabilis*, *Postia rancida*, *Skeletocutis albocremaea*, *S. alutacea*, *Trametes velutina*), 1 species in Finland (*Daedaleopsis tricolor*) and 9 species in Denmark (*Albatrellus confluens*, *Antrodia macra*, *Ceriporiopsis resinascens*, *Postia simanii*, *Rigidoporus undatus*, *Sidera lenis*, *Skeletocutis alutacea*, *S. biguttulata*, *S. subincarnata*).

Fadnes, P, 2011, Jordtunger (Geoglossaceae) i Sunnhordland, Vest Norge – økologiske observasjoner og oversikt over nyfunn og utbredelse. *Agarica* 2011, vol. 30: 47-62.

Abstract

Systematic surveys of macromycetes in old grasslands in West Norway, Sunnhordland have been performed during the last 10 years. In this paper the earthtongues (Geoglossaceae) are presented and their ecology is discussed. Their distribution in Norway is briefly commented on. Before 1999 only eight species of earthtongues were known from the area and only 14 collections. Today about 300 collections of earthtongues have been made in 130 localities, representing more than 15 different species. Among these are many threatened and redlisted species in Norway like *Geoglossum difforme*, *G. uliginosum*, *Microglossum olivaceum*, *M. atropurpureum* and *Trichoglossum walteri*. The richest earth tongue localities also contain a very high number of other rare grasslandfungi. The geology in Sunnhordland is locally

baserich, and the most species rich localities are found in the geological richest areas.

Sammendrag

De siste 10 årene har det blitt foretatt en systematisk kartlegging av sopp særlig i gammelt kulturlandskap. I denne artikkelen blir jordtungene (Geoglossaceae) presentert både med hensyn til økologi og utbredelse. Før 1999 var det gjort 14 funn av totalt åtte forskjellige jordtungers mens det i dag er gjort rundt 300 funn av mer enn 15 forskjellige arter på 130 lokaliteter. Blant disse finner vi en rekke truede og rødlistede arter som slimjordtunge (*Geoglossum difforme*), sumpjordtunge (*Geoglossum uliginosum*), oliventunge (*Microglossum olivaceum*), vrangtunge (*Microglossum atropurpureum*) og vranglodnetunge (*Trichoglossum walteri*). De rikeste jordtungelokalitetene i området har også et meget høyt antall av andre sjeldne og rødlistede sopp. Berggrunnen i Sunnhordland er mange steder kalkrik, og de mest artsrike lokalitetene finnes nettopp i de geologisk rikeste områdene.

Torkelsen A-E, 2011, Storsporet og småsporet grønnbeger i Norge, forskjeller og likheter. *Agarica* 2011, vol. 30: 67-72.

Abstract

The likeness and differences between the two Green Wood Cups *Chlorociboria aeruginosa* and *C. aeruginascens*, causing green stained wood, have been treated. Both species contain the green pigment xylindein. The two species differ in spore size, and their distribution in Norway show strikingly differences. *C. aeruginascens* occurs in the whole country, while *C. aeruginosa* is known only in the southern part. The anamorf *Dothiorina tulasnei* belonging to *C. aeruginascens* is reported for the first time from Norway.

Sammendrag

Grønnbegersoppene, storsporet grønnbeger og småsporet grønnbeger, er ikke uvanlige sopper i Norge. Begge er vedboende, og hyfene skiller ut et pigmentet, xylindein. Dette farger veden grønn. Som de norske navnene indikerer, er det forskjell i sporestørrelsen hos de to artene. Påfallende er også forskjell i utbredelsesmønsteret, småsporet grønnbeger er funnet i hele landet, mens storsporet grønnbeger ikke er kjent lenger nord enn Eikesdalen i Møre og Romsdal. Bare småsporet grønnbeger har et kjent imperfekt stadium, *Dothiorina tulasnei*, og dette rapporteres nå for første gang fra Norge. Soppene har også en kulturhistorisk side, da den grønne veden har vært benyttet i ulike sammenhenger bl.a. i intarsiaarbeider. Soppene er meget gamle i Norge. Det er kjent at grønnved er funnet subfossil i en myravssetning på Vestlandet.

Aarnæs J-O. Første funn av et grønnbeger (*Chlorociboria* sp.) på bregne i Norge. *Agarica* 2011, vol. 30: 73-75.

Sammendrag

Funn av en *Chlorociboria*-art på døde stengler av skogburkne (*Athyrium filix-femina*) er beskrevet for første gang i Norge. Substratet farges flekkevis grønnlig av soppen. Muligheten for at det representerer en egen art, spesifikk for bregner og forskjellig fra *C. aeruginella* som vokser på urtestengler - *C. pteridicola* nom. inval. - er diskutert.

Abstract

Finds of a *Chlorociboria* growing on dead petiols of the fern *Athyrium filix-femina* is described for the first time from Norway. The fungus stains the substrate greenish. The possibility that this material represents a still informally described species recognized in France, *C. pteridicola* nom. inval., rather than the small *C. aeruginella* known to grow on dead stems of herbs, is discussed.

Mathiassen G, Granmo A, 2011. *Ophiognomonina rosae* (Ascomycota) new to Norway. *Agarica* 2011, vol. 30: 77-80.

Sammendrag

Ophiognomonina rosae (Gnomoniaceae, Diaporthales, Sordariomycetes) er ny for Norge. Den ble funnet på en død, overvintret myrhatt (*Comarum palustre*) i 2008 i Norges nordligste bjørkeskog, Oksevågdaalen naturreservat på Nordkynhalvøya i Lebesby kommune, Finnmark. Funnet representerer den nordligste lokaliteten for arten både i Fennoskandia og på det europeiske fastland.

Abstract

The ascomycete *Ophiognomonina rosae* (Gnomoniaceae, Diaporthales, Sordariomycetes) is recorded for the first time in Norway. It was found on dead *Comarum palustre* in 2008 in Oksevågdaalen Nature Reserve, Finnmark. This is the northernmost birch forest in Norway (lat. 70° 57' N, long. 27° 30' E). The record represents the northernmost find of *Ophiognomonina rosae* in Fennoscandia and the European mainland.

Solheim H, Timmermann V, Børja I, Hietala AM, 2011. En liten sekksporesopp, *Hymenoscyphus pseudoalbidus*, truer aska i Europa. *Agarica* 2011, vol. 30: 81-88.

Abstract

Ash dieback was first observed in Poland around 1990 and has since spread through most of the European countries. In Norway the disease was first observed in 2008, but the presence of old necroses indicated that the disease already was present in 2006. The typical disease symptoms on ash trees are necroses on branches and stems, crown dieback and formation of epicormic shoots. The anamorph state *Chalara fraxinea* is often isolated from the necroses, and this state was later associated with the teleomorph *Hymenoscyphus albidus*, an ascomycete inhabiting petioles and veins of old ash leaves on the ground. However, DNA sequence analysis of the ITS rDNA region in new and old material of *H. albidus* showed that the teleomorph associated with the anamorphic state in fact was a new species, finally described as *Hymenoscyphus pseudoalbidus*. In Norwegian material, the new species has slightly larger fruitbodies and longer ascospores than *H. albidus*. As a conclusion, DNA sequence analysis is required for correct identification of these species.

Sammendrag

Askeskuddsjuke ble først registrert i Polen tidlig på 1990-tallet og har senere spredd seg til de fleste europeiske land. I Norge ble sjukdommen registrert første gang i 2008, men gamle nekrosen tydet på at sjukdommen var til stede allerede i 2006. Typiske symptomer på angrepne asketrær er nekrosen på grener og stamme, skrantende krone og etter hvert

dannelse av vannris. Fra nekrosene isoleres det anamorfe stadiet *Chalara fraxinea*, som senere ble knytta til teleomorfen *Hymenoscyphus albidus*, en sekksporesopp som vokser på gamle askebladstilker på bakken. DNA sekvens analyse av ITS rDNA regionen hos nye og gamle funn av *H. albidus* tydet imidlertid på at askeskuddsjuka var forårsaka av en ny art, som senere ble beskrevet som *Hymenoscyphus pseudoalbidus*. I norsk materiale er fruktlegemene litt større og ascosporene litt lengre hos den nye arten enn hos *H. albidus*. Det er imidlertid overlappende verdier så DNA sekvensanalyse må brukes til artsbestemmelse av disse soppene.

Hanssen EW, 2011. Fagerbolle *Caloscypha fulgens* med kronår i Norge i 2010 og hvordan registreringsverktøyet artsobservasjoner.no fanget opp dette. Agarica 2011, vol. 30: 89-96.

Abstract

Through the internet database [www. artsobservasjoner.no](http://www.artsobservasjoner.no) there were reported 53 Norwegian finds from 33 stations in 2010 of the vernal ascomycete *Caloscypha fulgens*. This is more than the whole cumulative number for the previous 63 years since the species was discovered in Norway. The results are compared with Sweden and Denmark. The current distribution and new ecological information are given. The effect of the internet site for reporting fungal observations is obvious, creating a lot of new information. Possible causes for the high number of finds in 2010 are discussed, including mapping intensity, climatic factors and whether the fungus actually expands in Norway. The role *Caloscypha fulgens* plays as a forest pathogen, infecting conifer seeds, is referred to. Further research is needed to understand the life cycle of the fungus in Norway.

Sammendrag

I registreringsdatabasen www.artsobservasjoner.no ble det i Norge i 2010 registrert 53 funn fra 33 lokaliteter av ascomyceten fagerbolle *Caloscypha fulgens*. Dette er mer enn både det sammenlagte antall funn og det sammenlagte antall lokaliteter fra de 63 foregående årene arten har vært kjent fra Norge. Resultatene sammenlignes med Sverige og Danmark. Utbredelse og ny økologisk informasjon oppsummeres. Effekten av å ha et nettsted å rapportere slik funn er åpenbar, det gir masse nye data. Det diskuteres ulike, mulige årsaker til hvorfor det var så mange funn i 2010, herunder kartleggingsintensitet, klimatiske faktorer og hvorvidt fagerbolle kan være i ekspansjon. Fagerbollas egenskaper som en skadesopp på bartrefrø blir også omtalt. Det er behov for videre forskning på soppens livssyklus i Norge.

Kristiansen R, 2011. *Pachyella hydrophila* (Pezizales) – the first finding in Europe. Agarica 2011, vol. 30: 97-102.

Sammendrag

Dette er første rapporterte funn i Europa av den sjeldne discomyceten *Pachyella hydrophila* (Sacc.) Pfister, samlet i ca 900 meters høyde ved Breiddalsvatnet ved Grotli i Oppland fylke i 1990. Arten er originalbeskrevet av C. H. Peck fra Adirondack Mtn. fra staten New York i 1880. Slekten *Pachyella* diskuteres generelt, og spesielt med fokus på forskjeller mellom *P. hydrophila* og *P. punctispora*. Illustrasjoner og bilder følger.

Abstract

This is a report on the first finding in Europe of the rare discomycete *Pachyella hydrophila* (Sacc.) Pfister, originally collected and described by C. H. Peck from the Adirondack Mtns. in New York State 1880/ 1883. The species was collected near Breiddalsvatnet close to Grotli. ca 900 metres a.s.l. in Oppland county, Norway in 1990. Discussion of the genus *Pachyella* in general and the difference between *P. hydrophila* and the related *P. punctispora* is provided, along with illustrations of macro- and microcharacteristics of *P. hydrophila*.

Gulden G, 2011. Three new agarics in Norway. *Agarica* 2011, vol. 30: 103-109.

Sammendrag

Bålkantarell (*Faerberia carbonaria*) og brannklokkehatt (*Galerina carbonicola*) rapporteres fra en furuskog i Drammen som brant på forsommeren i 2008. Begge artene er eksklusivt avhengige av brann- og bålplasser for å fruktifisere. Bålkantarellen har aldri vært påvist i Norge tidligere, mens brannklokkehatten nylig også er funnet på flere lokaliteter i Froland i Aust-Agder hvor skogbrann herjet i omtrent samme tidsrom i 2008. Den tredje arten, *Entoloma luteobasis*, rapporteres fra et rikt gran-løvskogsfelt på kalk på sydspissen av Hurumlandet og er tidligere ikke kjent i Norden. Artene er beskrevet og illustrert.

Abstract

Two pyrophilous and rather rare agarics, *Faerberia carbonaria* and *Galerina carbonicola* are reported from a hemiboreal pine forest in Drammen, SE Norway. The fairly recently described *Entoloma luteobasis* is reported from a mixed spruce-deciduous forest in Hurum, also in the hemiboreal zone, SE Norway; the species is so far only known from a few European countries. Descriptions and illustrations of the species are presented.

Brandrud TE, 2011. Kalkskog – viktige hotspot-habitater for rødlistede arter av sopp. *Agarica* 2011, vol. 30: 111-123.

Abstract

The habitat data of The Red-List 2010 have been analyzed. Approx. 40 % of the terricolous red-listed fungi in forests belong to a calcareous forest species element. That is, approx. 40 % of the terricolous red-listed forest species are more or less confined to less than 1 % of the productive forest area in Norway. Especially the hot-spot habitats calcareous pine forests (107 red-listed species in the Red-List Database, 29 specialized calcareous pine forest species) and calcareous lime forests (88 red-listed species, 50 specialized ones) houses a high number of red-list species, threatened species and more or less habitat-specific taxa. Also the calcareous spruce forests have a considerably high number of species (83 red-list species).

Up to 40-50 terricolous red-listed fungal species can be co-occurring in small sites of calcareous coniferous forests or lime forests, and these habitats are the most important hot-spot habitats for terricolous red-listed fungi in forests. Two districts of the Oslofjord area, where calcareous pine- and lime forests co-occur, are stipulated to house near 200 such red-list species, and stands out as the probably richest areas for red-list fungi in Norway.

The strong overrepresentation of calcareous forest species on the red-list is probably

due to their strict habitat requirements, being associated with relictual, several 1000 years old habitats, nowadays being fragmented and in serious decline.

A number of species of the calcareous forest element (especially those of conifer forests) have internationally important populations in Norway, including at least 18 taxa with more than 5 % of European/global populations in Norway, and one (until now) endemism, i.e. *Cortinarius osloensis*.

Sammendrag

Det er foretatt en gjennomgang av naturtype-data i Rødliste 2010. Omtrent 40 % av de jordboende rødlistede soppene i skog er kalkskogsarter, dvs. har sitt tyngdepunkt i kalkskog. Det innebærer at ca. 40 % av de jordboende rødlisteartene i skog er mer eller mindre begrenset til mindre enn 1 % av det produktive skogarealet i Norge. Særlig de to naturtypene kalkfurskog (107 rødlistearter i Rødlistebasen, 29 spesialiserte kalkfurskogsarter) og kalklindeskog (88 rødlistearter, 50 kalklindeskogsarter) har høye antall av rødlistearter, truede arter og mer eller mindre habitatspesifikke arter. Disse kan betegnes som hotspot-habitater av særlig forvaltningsmessig verdi for sopp. Dermed har kalkgranskog også svært mange arter (83 rødlistearter).

Opp til 40-50 jordboende rødlistearter av sopp kan opptre konsentrert til små lokaliteter av kalkbarskog og kalklindeskog, og disse naturtypene er de aller viktigste hotspot-habitater for jordboende rødlistede sopparter i skog. Grenlandsdistriktet og indre Oslofjord, der kalkfurskog og kalklindeskog opptrer sammen, huser anslagsvis nærmere 200 slike rødlistearter, og utgjør dermed trolig de aller rikeste områdene for rødlistesopper i Norge.

Årsakene til at kalkskogsartene er sterkt overrepresentert på rødlista antas å være at disse er sterkt spesialiserte, sårbare arter knyttet til sjeldne, reliktpregete, flere 1000 år gamle habitat som i dag er fragmenterte og i betydelig tilbakegang.

Kalkskogene inkluderer 18 rødlistearter som har større, viktige og i noen tilfeller de viktigste forekomstene i europeisk/global sammenheng, herunder en (med dagens kunnskap) norsk endemisme, osloslørsopp *Cortinarius osloensis*. Særlig kalkbarskogene huser en relativt stor andel av slike arter med et stort norsk forvaltningsansvar. Disse artene, og trolig også noen flere som ikke er vurdert, kan betegnes som internasjonalt viktige arter, og vil være kandidater til norske ansvarsarter.